

Könyvajánló

Badó Attila – Bóka János: Európa kapujában. „Reform, igazság, szolgáltatás.” Miskolc. Bíbor Kiadó. 2002. 262 oldal. 1800 Ft.

Mindenki tapasztalhatja: hazánk uniós csatlakozásáról mind több és több kiadvány szól. Viszonylag kevés azonban azoknak a könyveknek a száma, amelyek az igazságszolgáltatás téma- körével foglalkoznak. Ezért is érdemel különös figyelmet a miskolci Bíbor Kiadó kötete.

A kiadvány egyrészt a magyar igazságszolgáltatás rendszerváltozás utáni változásait vázolja fel, másrészt a jövőbeni fejlődés lehetséges irányainak felmutatására törekszik. A szerzők mű- vükben az igazságszolgáltatást széles értelemben fogják fel, a s bár a kötet fókuszába a bírói ha- talmat állították, a jogszolgáltató mechanizmus összes szereplőjére figyelmet fordítottak.

A könyv tartalma hét fejezetre tagolódik. A bevezetést követő három fejezet az Alkot- mánybíróság, a választottbíróság szerepét, illetve a magyar igazságszolgáltatás és az euró- pai integráció összefüggéseit mutatja be. A következő anyagrész az igazságszolgáltatási re- form kísérleteit veszi sorra. Külön fejezetet kaptak a kötetben a jogászársadalom szereplői. Az utolsó gondolati egység a laikus bíraskodás problematikáját részletezi. A Függelékben neves hazai jogászokkal – esetenként volt igazságügy-miniszterekkel – készült interjúkat ol- vashatunk.

Az Európa kapujában című kötet a politika és a jog összetett kérdéskörét elfogultságok nél- küli, ahogy a szerzők állítják: „*a külső megfigyelő pozíciójából*” tárgyalja.

Fekete Mária – Grád András: Pszichológia és pszichopatológia jogászoknak. Bp. HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó Kft. 2002. 479 oldal. 5600 Ft.

Buda Béla, a könyv előszavának szerzője szerint a jog alkalmazása, érvényesülése sajátos kommunikációs folyamatban zajlik. Ebben a lélektani körülmények vagy éppen a lélektani készségek és képességek gyakran döntő jelentőségűek, „*mondják is gyakran, hogy rendőrnek, bírónak, ügyvédnek szinte pszichológusnak kellene lennie*”.

A könyv elsősorban a jogalkalmazók igényeihez és szükségleteihez igazodik. Először is a nagy pszichológiai iskolákat mutatja be, majd a normalitás – abnormalitás, illetve a mentá- lis zavarok fogalmait tisztázza. Több fejezeten át ismerteti a különböző zavarokat, betegsé- getek, pszichiátriai kórképeket, valamint segít azok felismerésében. Megtudható belőle pél- dául: hogyan alakul ki az antiszociális személyiségzavar és mennyiben várható kriminális magatartás egy pszichopatától. A kiadvány közli a leggyakrabban alkalmazott tesztek és te- rápiás eljárások leírását, továbbá fontos fejezeteket tartalmaz az igazságszolgáltatás lélektani kérdéseivel kapcsolatban. Ennek kapcsán - külön anyagrészben - a büntetés-végrehajtás psi- chológiájával is foglalkozik. A könyv záró fejezete a hatékony jogászai kommunikáció lehet- séges módjait tárgyalja.

A hazai jogászképzésben hosszú időn át kevés lehetőség nyílt magas szintű pszichológiai ismeretek megszerzésére. E kiadvány magyar nyelven az első jogászoknak szóló „*szakspeci- fikus*” bevezetés. Tankönyv a lélektanról.

Kriminológiai tanulmányok 39. Szerk. Irk Ferenc. Bp. Országos Kriminológiai Intézet. 2002. 367 oldal. Ár nélkül.

A szokásosan gazdag tartalmú kiadványsorozat legújabb kötetében a korábbi gyakorlattól eltérően több tanulmány is foglalkozik - közvetlen vagy közvetett módon - a büntetés-végrehajtással. (Az alábbiakban csak ezek ismertetésére kerül sor.)

Kerezi Klára tanulmánya az alternatív szankcióknak a büntetőjogban betöltött helyét és szerepét vizsgálja. A szerző először a bűnügyi reformok jelenlegi irányát, hátterét, utána az alternatív büntetések nemzetközi helyzetét és hazai szabályozását ismerteti. Ezt követően teszi meg javaslatait az új büntető törvénykönyv szankciórendszerére vonatkozóan, s külön is foglalkozik a pártfogó szolgálat újjászervezésével és modernizációjával.

Fehér Lenke és Parti Katalin közös dolgozatának címe a „*Nők a börtönben*”. A 2000-ben lefolytatott hasonló nevű, száz interjú magában foglaló kutatás fő célja a hazai női büntetés-végrehajtási intézetek állapotának, a női elítéltek speciális problémáinak felmérése volt.

Póczik Szilveszter tanulmánya a cigánysággal kapcsolatos hazai kriminológiai kutatás utolsó harminc évének legfontosabb mozzanatait mutatja be. (Közismert, hogy a szerző a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben is végzett felméréseket.) Póczik Szilveszter szerint „*a kutatás a következő időszakban minden bizonnyal tovább folytatódik, és a roma kisebbség és a rendőrség, igazságszolgáltatás viszonyával kapcsolatos viták sem csitulnak el. Amennyire prognosztizálható, a kutatás fő iránya a jövőben még inkább a roma kisebbség viktimológiai mutatóira, hátrányainak enyhítési lehetőségeire fog koncentrálni*”.

Lőrincz Lajos – Takács Albert: A közigazgatás-tudomány alapjai. 2. átdolgozott, bővített kiadás. Bp. Rejtjel Kiadó. 2001. 255 oldal. 3300 Ft.

A közigazgatás sajátos állami tevékenység, amelyet sajátosan felépített szervezetben dolgozó, sajátos karakterű szakember állomány lát el. A szerzők szerint e három elem – tevékenység, szervezet, személyzet – részletes elemzésével jellemezhetjük legszemléletesebben a közigazgatást, amely értelmezésükben az önkormányzati igazgatást és az államigazgatást együttesen jelenti. Magáról a közigazgatás-tudományról alkotott elképzelések korántsem egységesek, mindegyik közelítési mód a közigazgatás más és más jellemző vonását emeli ki.

A felsőoktatásban használatos jegyzet tartalma öt nagy tartalmi egységre oszlik. Az első rész „*A közigazgatás és környezete*” címet viseli, amelyben a közigazgatás meghatározásáról, alapelveiről, a vele foglalkozó tudományokról, a gazdasággal és politikával fennálló kapcsolatáról olvashatunk. Egy-egy rész foglalkozik a közigazgatás központi, illetve helyi szerveivel. A következő egység a közigazgatás funkcióit, feladatait, tevékenység-fajtáit részletezi, míg az utolsó fejezet a személyzet toborzásának, kiválasztásának kérdéseit tekinti át. A könyv végén található irodalomjegyzék a további tájékozódást segíti.

A kötet régi hiányt pótol, tartalmát tekintve az első magyar nyelvű összefoglalásnak tekinthető és a téma jól felépített, közérthető feldolgozását nyújtja.

M. Nyitrai Péter: Nemzetközi jogsegély Európában. Bp. KJK-Kerszöv. Jogi és Üzleti Kiadó Kft. 2002. 352 oldal. 4816 Ft. (Közgazdasági és Jogi kiadványok)

Napjainkban egy új jogterület, az „európai büntetőjog” körvonalazódik. A fogalmat a szakirodalom szűkebb és tágabb értelemben egyaránt használja. Szűkebb értelemben az Európai Unió büntetőjogi normáit érti alatta, tágabb értelemben pedig az Európa Tanács és az Európai Unió egésze alatt létrejött büntetőjogi vonatkozású normák összességét.

Az Európai Unióban a 90-es évek folyamán a fejlődés egyik iránya az ún. III. pillérhez, a bel- és igazságügyi együttműködéshez kötődött. A folyamat nem kisebb változásokat hozott, mint 1997-ben a Corpus Jurisnak, az európai „szövetségi” büntetőjog alapjának megalkotását, az Európai Ügyészi Szolgálat megteremtésének tervét, valamint az OLAF (Európai Csalás Elleni Hivatal) felállítását. M. Nyitrai Péter könyve részletesen elemzi az Európa Tanács és az Európai Unió keretében folytatott büntetőjogi együttműködés legfontosabb ismérveit, elméleti és gyakorlati megoldásait, a nemzetközi büntetőbíráskodás által felvetett összefüggéseket – mindent Magyarország jogharmonizációs törekvéseinek fényében. A kötetet a függetlenségként csatolt számos – magyar nyelven nem is teljeskörűen hozzáférhető – forrás egészíti ki.

A kiadvány azt a komplex folyamatot mutatja be, amelynek eredményeként Európában egységes igazságszolgáltatási térség formálódik, közel egységes intézményrendszerrel és kriminálpolitikával.

A Történeti Hivatal évkönyve 2000-2001. Bp. Történeti Hivatal. 2002. 415 oldal. 1200 Ft. (Trezor 2.)

A kötetben közreadott írások, dokumentumok bepillantást engednek a Rákosi-, illetve a Kádár-korszak politikai rendőrségének működésébe, működtetésébe. A kiadvány több olyan tanulmányt is tartalmaz, amelyek összefüggésbe hozhatók a büntetés-végrehajtással. Közülük egy szorosan kapcsolódik magyar börtönügy történetéhez. T. Varga György tanulmánya a rabmunkáltatás 1949 és 1953 közötti helyzetét, tényeit tárja fel levéltári kutatások alapján. Mint ismeretes: a sztálini büntetőpolitika a magyar börtönügy személyi és szervezeti feltételrendszerét is drasztikus alapossággal igazította saját követelményeihez. Ennek a folyamatnak részeként a börtönügy szervezete 1952 márciusában az igazságügyi kormányzattól a Belügyminisztérium felügyelete alá került. Ezt követően a büntetés-végrehajtási intézetekben folyó, az erőltetett iparosítást kiszolgálását célzó elítélt-munkáltatás irányítását a Közérdekű Munkák Igazgatósága (KÖMI) vette át. Jellemző adat, hogy 1952-ben a KÖMI vállaltoknál, többek között számos külső munkahelyen foglalkoztatott elítéltek száma 9000 főt tett ki. (A fogvatartottak összlétszáma ekkor 26.000 fő volt.) A tanulmány értékes, másutt sehol nem fellelhető adatokkal szolgál a politikai hatalom érvényesülésének e speciális szepteréről, illetve a munkáltatás akkori formáiról és az elítéltek őrzési körülményeiről. Remélhető, hogy a szerző kutatásait folytatja, s jövőtárból a téma újabb, a tárgyalt időszakon túli részleteivel is megismerkedhetünk.

Deák Ferenc István

(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság
Sakkönyvtára szerzeményeiből)